

SAMEN WEET JE MEER DAN ALLEEN!

Maak **duidelijke afspraken** over het onderhouden en schoonhouden van de hoortoestellen en over de procedure bij geluidsalarmsignalen. Neem dit op in de agenda en het **individueel ondersteunings-, behandel- of zorgplan** van de cliënt. Laat het ook in overleg met (collega-)begeleiders terugkomen.

Scholing over het gebruik van hoortoestellen en tips voor het signaleren van hoorproblemen is een aandachtspunt. Logopedisten aangesloten bij zorgorganisaties voor mensen met verstandelijke beperkingen hebben expertise op dit gebied en kunnen hierbij adviseren.

MEER INFORMATIE

De film 'ik hoor je niet' is te vinden op www.sterkeropeigenbenen.nl. Meer informatie over horen en hoortoestellen vind je op www.hoorwijzer.nl en www.oorakel.nl.

De Nederlandse vereniging voor slechthorenden heeft een eigen website www.nvvs.nl.

Een nieuwswebsite voor doven en slechthorenden is www.doof.nl.

Meer informatie over het advies van de Nederlandse Vereniging van Artsen voor Verstandelijk Gehandicapten (NVAVG) over het controleren van oren en gehoor is te vinden op <http://www.nvavg.nl/upload/standaarden/standaard---1995-02-slechthorendheid.pdf>.

Meer informatie over problemen met communicatie vind je op www.kentalis.nl. Communicatiehulpmiddelen voor mensen met verstandelijke beperkingen vind je op www.steffie.nl.

BRONNEN

1. Coppens MC, Koch HH, Maassen BAM, Snik AFM (2013). Evaluating the subjective benefit of hearing rehabilitation in adults with intellectual disability. *Hearing, Balance and Communication*, 2013; Early Online: 1-6.
2. Coppens M (2012). De begeleider is doof - Gehoorverlies en hoorrevalidatie. *Katern, Kenniskatern bij Markant* 5/2012.
3. NVAVG (1995). Richtlijnen voor diagnostiek en behandeling van slechthorendheid bij verstandelijk gehandicapten. (<http://www.nvavg.nl/upload/standaarden/standaard---1995-02-slechthorendheid.pdf>)
4. Pictogrammen: www.sclera.be

Deze folder is een uitgave van het consortium Sterker op eigen benen en is mogelijk gemaakt door:

Het consortium Sterker op eigen benen is een samenwerking tussen de regionale zorgaanbieders **Dichterbij**, **Pluryn** en **Siza** en het **UMC St Radboud** te Nijmegen.

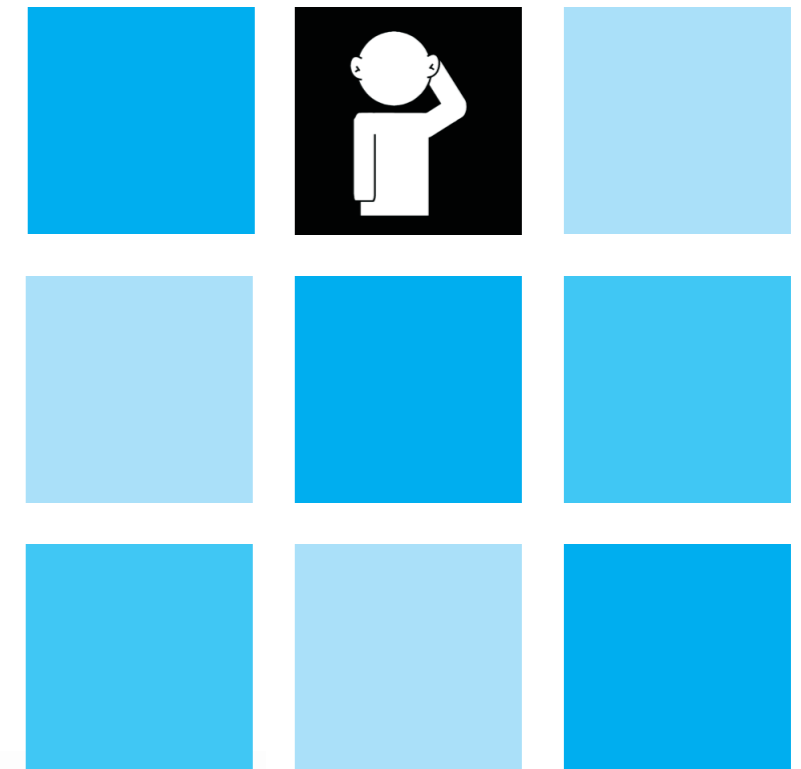
Onze missie is het bevorderen van de gezondheid en de gezondheidszorg van mensen met verstandelijke beperkingen door integratie van onderzoek, onderwijs en patiëntenzorg.

www.sterkeropeigenbenen.nl

"Een cliënt kreeg de diagnose dementie. Een begeleider vertrouwde dit niet en liet een gehoortest doen. De cliënt bleek slechthorend en was niet dement."

Slecht horen en hoortoestellen: de praktijk voor mensen met verstandelijke beperkingen

SLECHT HOREN, HOORTOESTELLEN EN COMMUNICATIE

Communiceren met mensen met verstandelijke beperkingen is soms lastig. Uit onderzoek^{1,2} blijkt dat problemen met horen hierbij vaak een rol spelen. Veel mensen met verstandelijke beperkingen hebben gehoorproblemen. Wat betekent dit in de praktijk en hoe gaat u hiermee om? De informatie in deze folder komt uit gesprekken met familieleden, verwanten en begeleiders van mensen met verstandelijke beperkingen. Er is ook een film over dit onderwerp gemaakt voor en door mensen met verstandelijke beperkingen. Als we in deze folder spreken over 'cliënten' bedoelen we mensen met verstandelijke beperkingen. Deze folder is gemaakt voor familieleden, verwanten en begeleiders van cliënten. Er staan ook pictogrammen in. Dit helpt om de onderwerpen ook met de cliënten zelf te bespreken.

SLECHT HOREN – HOE MERK JE DAT?

“Een cliënt hoorde alleen onverstaanbare klanken en dacht dat iedereen om haar heen een andere taal sprak. Ze werd boos. Nadat ze een hoortoestel had gekregen, sprak iedereen weer gewoon Nederlands.”

Wanneer cliënten minder goed gaan horen, geven ze dit niet altijd zelf aan, bijvoorbeeld omdat ze zelf niet door hebben dat ze slechter horen. Ook het gedrag kan veranderen, let daar op. Een paar voorbeelden: minder of niet op anderen reageren, angstig of boos zijn, stiller worden of minder vragen stellen dan gewoonlijk, radio of TV harder zetten. Slechthorendheid kan ook een oorzaak zijn van irritaties en/of onbegrip in de omgeving. Begeleiders hebben een belangrijke rol in de **signalering** van en de **begeleiding** bij gehoorproblemen.

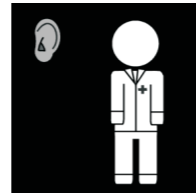

Slechthorendheid kan ook veroorzaakt worden doordat oren verstopt zijn met oorsmeer. Laat de oren daarom regelmatig door een arts op **oorsmeerproppen** controleren. Bij mensen met het syndroom van Down is dit extra belangrijk omdat zij smallere gehoorgangen hebben. Benader slechthorenden niet van achteren, kijk ze aan bij het praten, zorg voor voldoende verlichting (i.v.m. liplezen).

WAT KAN EEN HOORTOESTEL WEL EN WAT NIET?

“Het is een hulpmiddel, geen vervanging. Je hoort weer dingen, maar je oude gehoor krijgt je niet terug, er blijven problemen bestaan.”

Wanneer iemand slecht hoort, kan een hoortoestel helpen. Wel is het belangrijk dat er een goede **afweging** wordt gemaakt van de **voor- en nadelen** van het hebben van een hoortoestel. Een logopedist, AVG, audicien en KNO-arts kunnen hierbij adviseren.

Vermeld bij de audicien of KNO-arts altijd dat het gaat om iemand met een verstandelijke beperking. Bereid het consult samen met de cliënt goed voor en noteer vragen. Vraag bij een hoortoestel ook duidelijke instructies.

“Ik heb zo vaak meegemaakt dat ze werden uitgegooid. Dan moet je zeggen: 'nee, als je gaat rusten mogen ze uit, daarna gaan ze weer in'. Dan moet je streng zijn. Het moet een gewoonte worden.”

Met een hoortoestel komen geluiden anders binnen (wat onrust kan veroorzaken). Ook kan het dragen van een hoortoestel vervelend zijn. **Bereid de toekomstige hoortoesteldrager voor** op het hoortoestel. Stel daarvoor een **stappenplan** op zodat de drager aan het hoortoestel kan wennen en het dragen gewoon wordt. Goede **ondersteuning** helpt hierbij. Een logopedist kan helpen bij de aanschaf van een hoortoestel en bij de ondersteuning.

Er is vaak veel **omgevingsgeluid** in de woning van cliënten, zoals pratende mensen, radio/televisie, deuren die hard dichtslaan, stofzuigen en dergelijke. Hoortoestellen versterken deze geluiden, en dat kan storend zijn voor de cliënt met een hoortoestel. Houd rekening met drukke situaties, zoals bij het eten of bij een feest. Schakel of doe het hoortoestel dan gewoon uit. Gesprekken kunnen het beste in een rustige omgeving plaatsvinden.

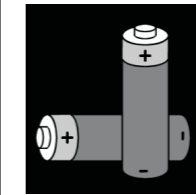
“Hoor je het niet? Maar je hebt toch je hoortoestel in!?”

Als iemand een hoortoestel heeft, verwachten anderen vaak dat hij/zij alles kan horen. Dit is niet het geval en dit kan leiden tot misverstanden.

HOE GA JE OM MET EEN HOORTOESTEL?

“Je moet ook weten wat je schoon moet maken, zodat je niet het apparaatje in een schoonmaakbakje gooit!”

Hoortoestellen moeten goed worden **onderhouden** en **schoongehouden**, anders werken ze niet goed.

De **batterijen** gaan snel leeg. Als je die elke 7 tot 10 dagen vervangt, zit je altijd goed. Houd ook de **oorstukjes** en **slangetjes** schoon. Als deze snel vies worden, kan dat duiden op **oorsmeer(-proppen)** in de oren. Let hierop en laat de oren van hoortoesteldragers 2x per jaar door een arts controleren^{2,3}. Oorsmeerproppen komen vaker voor bij mensen

met het syndroom van Down en dit vereist extra aandacht. Controleer met regelmaat de instelling van het hoortoestel. Piepende hoortoestellen zijn erg vervelend. Let erop dat het hoortoestel juist wordt ingedaan: blauw is links, rood is rechts. Voorkom dat het linker- en rechteroorstuk verwisseld worden. Water is slecht voor het hoortoestel: het zorgt voor ruis. Hoortoestellen mogen niet ingehouden worden bij MRI-/CT- of röntgenonderzoek. Het onderhoud verschilt per type hoortoestel. Raadpleeg de handleiding of een audicien/KNO-arts. Verzekeren van een hoortoestel (tegen schade/verlies) is altijd een goed idee.

Er zijn ook **hulpmiddelen** voor mensen met hoortoestellen. Een telefoon met luidspreker kan bijvoorbeeld helpen wanneer het vervelend is om de telefoon tegen het hoortoestel aan te houden. Ringleiding kan uitkomst bieden wanneer de hoortoesteldrager naar één specifieke geluidsbron wil luisteren (bijvoorbeeld: televisie, kerkdienst).

Wanneer cliënten het hoortoestel uit hebben, zijn geluids-**alarmsignalen** niet of moeilijk te horen. Zorg daarom voor een trilalarm in het kussen of een zwaailicht op de kamer en/of zorg voor een bewakingsysteem.